

МАКРОЕКОНОМІЧНІ ТА РЕГІОНАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ПРОМИСЛОВОСТІ

УДК: 336.76

Олена Борисівна Жихор,

д-р екон. наук, професор
Харківський інститут банківської справи
Університету банківської справи
Національного банку України,

Інна Іванівна Нескородєва,

канд. екон. наук
Харківський національний
економічний університет

ФУНКЦІОНАЛЬНІ ТА КЛАСИФІКАЦІЙНІ АСПЕКТИ ФОНДОВИХ ІНДЕКСІВ

Сталий розвиток фондового ринку сприяє насиченню додатковим капіталом реального сектору й економічної системи в цілому. Особливо це питання актуалізується щодо промислового сектору України як активного суб'єкта інвестиційного механізму

національного ринку цінних паперів (рис. 1) у зв'язку з тим, що його частка у ВВП з роками поступово зменшується [7]. Така ситуація зумовлена відсутністю достатніх інвестиційних впливань у галузь.

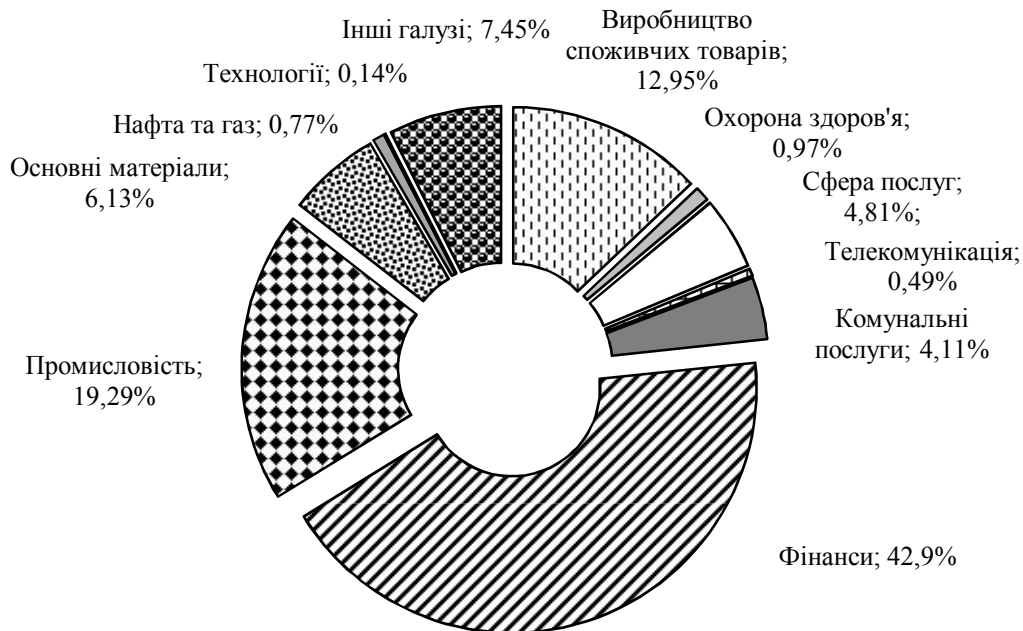

Рис. 1. Галузева структура цінних паперів у лістингу ПФТС станом на 2012 р.

У зв'язку з циклічним розвитком і постійною мінливістю фондового ринку виникає необхідність систематичного дослідження стану його кон'юнктури. Це неможливо без використання великих масивів статистичної інформації, яка служить основою для розрахунку узагальнюючих показників.

Важливим кроком в оптимізації інформаційної функції фондового ринку може стати створення досконалої системи фондових індексів, які на сьогодні визнані в міжнародній фінансовій практиці як найбільш універсальні інструменти аналізу кон'юнктури фондового ринку і надають змогу прий-

© О.Б. Жихор, І.І. Нескородєва, 2013

Економіка промисловості Економіка промисловості

ISSN 1562-109X

2013, № 4 (64)

няти адекватне рішення стосовно вкладання капіталу чи своєчасної емісії цінних паперів.

Методологію застосування фондових індексів як індикаторів кількісної оцінки ринку цінних паперів досліджують провідні вітчизняні та зарубіжні вчені, такі як: В. Боровкова, В. Бахрушин, І. Буртняк, Л. Долінський, С. Ляшенко [1-6], В. Ляшенко [9], А. Беррі [11] та ін.

Однак залишаються дискусійними питання щодо теоретичних основ функціональних та класифікаційних аспектів фондових індексів.

Метою статті є уточнення на основі виявлення особливостей формування і застосування фондових індексів їх функціонального призначення та систематизації критеріальних ознак їх видів.

Інформаційна прозорість вітчизняного фондового ринку на сьогодні є найактуальнішою проблемою, що зумовлено нерегулярним наданням фінансової звітності емітентами цінних паперів. Отже, необхідно створити законодавчі умови повного та реального розкриття інформації про стан і перспективи корпорацій як своїх акціонерів, так і іноземних інвесторів.

У загальній формі в економічній літературі значення фондових індексів зведене до трьох функцій, а саме: діагностично-аналітичної; індикативної; спекулятивної [11; 16].

Під діагностично-аналітичною функцією розуміється здатність системи індексів характеризувати стан і динаміку розвитку як національної економіки в цілому, так і окремих її складових. Механізм зміни індексу дуже простий – зростання або зниження рентабельності в галузі миттєво відображається на котирувальній ціні відповідних акцій, що, у свою чергу, позначається на рівні біржового індексу галузі. Індеси є інструментом демонстрації темпу просування ринку. Вони дозволяють інвесторам і торговцям фіксувати тенденції та закономірності, які складаються на ринку, та простежувати швидкість розвитку цих змін. Таким чином, у поєднанні зі спеціальними економічними параметрами (норма позикового відсотка, стан державного бюджету, співвідношення торговельного й валютного балансів) фондові індекси входять у систему економічного моніторингу стану національної економіки.

Виконання індексами індикативної функції (в зарубіжній літературі навігаційна функція) передбачає, що наявність об'єктивної оцінки цінової ситуації на фондовому ринку дає точку відліку для оцінювання поведінки інвестиційних фондів, окремих інвесторів і портфельних менеджерів. Розрахувавши динаміку ринкової вартості свого портфеля акцій за будь-який проміжок часу, інвестор може прийняти обґрунтоване рішення та зробити висновки щодо ефективності вибраної ним стратегії, внести корективи у свою поведінку на ринку, якщо це необхідно.

Спекулятивна функція фондових індексів проявляється в їх використанні як базового активу при здійсненні ф'ючерсних контрактів і купівлі опціонів. Щоб спекулювати на такому ринку, можна взагалі не володіти цінними паперами, укладаючи термінові угоди при зміні значення індексу протягом дня або іншого короткострокового періоду.

Дослідження та аналіз призначення фондових індексів дає підстави стверджувати про вузькість підходу до визначення їх функціонального призначення.

Світовий фондовий ринок являє собою десятки торговельних майданчиків і тисячі цінних паперів, де щохвилини генерується величезна кількість необхідної для прийняття інвестиційних рішень фінансової інформації, вчасно обробити яку виявляється часто просто неможливо. У даному випадку фондові індекси набувають важливого значення як інформатори, тому що дозволяють учасникам фондового ринку знижувати обсяг інформаційного потоку, орієнтуватися на істотну й ігнорувати несуттєву інформацію, спростити тим самим процес прийняття інвестиційних рішень у стрімко мінливих економічних умовах.

Крім зниження обсягу інформаційного потоку, дана функція фондових індексів проявляється в їх дивній здатності передбачати економічний розвиток окремих країн. Недарма за фондовими індексами міцно закріпилася репутація «економічних барометрів». Більшість економічних криз ХХ ст. супроводжувалося попередніми обвалами фондового ринку, які можна простежити за поведінкою фондових індексів.

На тлі інтенсивно зростаючого попиту на фінансові інструменти з боку інвестицій-

ного співтовариства, а також в умовах розвитку портфельного інвестування фондові індекси найбільш часто використовуються як базовий актив для створення таких фінансових інструментів, як ф'ючерси й опціони, а також індексні пайові інвестиційні фонди.

У даному випадку йдеться про інструментотворюючу функцію фондових індексів. Відносно цього постають певні вимоги збалансованості й репліційованості кошика розрахунку індексу. Дані вимоги найчастіше вступають у протиріччя з вимогами, пропонованими до параметрів розрахунку індексів з точки зору виконання ними інформаційної функції. Основу даного протиріччя становить механізм створення такого фінансового інструменту на базі фондового індексу, як індексний пайовий інвестиційний фонд. У цьому випадку розподіл коштів на купівлю цінних паперів, включених у кошик даного індексу, відбувається відповідно до частки, займаної кожним цінним папером у сумарній капіталізації всіх цінних паперів, включених у кошик індексу. Однак характерною рисою фондових ринків багатьох країн, зокрема національного фондового ринку, є нерівномірність розподілу компаній за рівнем капіталізації, наслідком чого є домінування невеликої кількості найбільших компаній у сумарній капіталізації цінних паперів, включених у кошик індексу. При розрахунку індексів дана особливість зумовлює значний вплив цінних паперів компаній, що домінують за рівнем капіталізації, на динаміку індексів. З позиції репрезентативності дана особливість не викликає сумнівів. Очевидно,

що компанії з вищим рівнем капіталізації більшою мірою впливають на індекс. Разом з тим дана особливість відіграє негативну роль при формуванні структури активів індексних фондів, тому що значне збільшення частки цінних паперів певної компанії або певного сектору економіки, що суперечить ідеї диверсифікованості інвестицій, призводить до збільшення ризикованості даних вкладень. Тому при розрахунку індексів частки цінних паперів окремих компаній необхідно штучно обмежувати.

Визначаючи особливості застосування фондових індексів, доцільно відзначити їх прогностичні властивості. Інвестиційний механізм ринку цінних паперів передбачає виявлення і вивчення можливих альтернатив майбутнього розвитку (тенденцій, циклів, тренду) фондового ринку, структури його ймовірних траєкторій на основі використання індексів. Прогнозування на базі фондових індексів ґрунтується не тільки на якісних, але і на кількісних параметрах і тому дозволяє характеризувати майбутній стан ринку також і кількісно. Особливої актуалізації останнім часом набули дослідження у сфері ритмічних коливань та циклічного характеру фондового ринку, в яких об'єктом передбачення виступають саме фондові індекси звичайних акцій.

На основі вищевикладеного можна стверджувати, що фондові індекси виконують значно ширший спектр функціонального призначення, ніж розглядається вченими у сучасній фінансовій літературі (рис. 2).

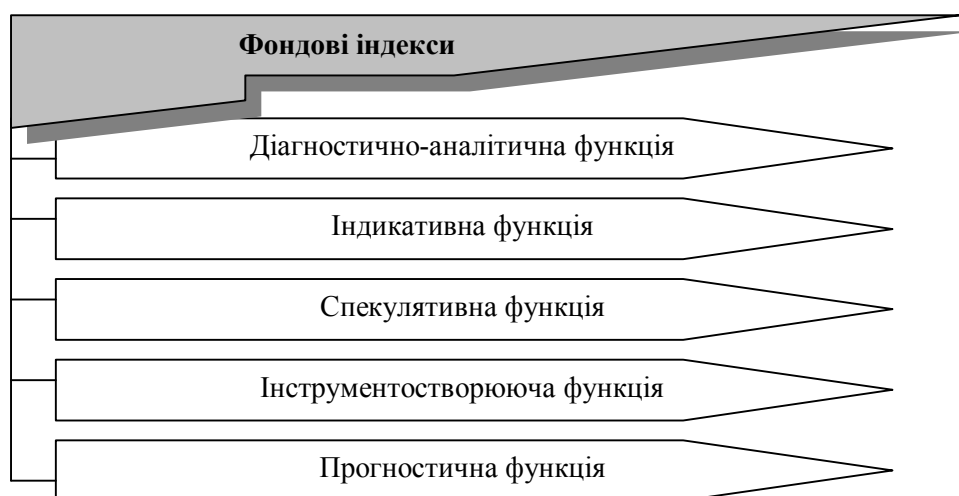

Рис. 2. Система функцій фондових індексів

Щодо різновидів фондових індексів, то наукова література з методології аналізу фондового ринку містить вузьку класифікацію індикаторів за різними ознаками. Так, окремі автори обмежуються в аналізі різноманітності фондових індексів лише виділенням основних типових формул їх розрахунку, інший підхід – коли індекси класифікують за видами зважування та залежно від методів розрахунку [1; 2; 5].

Для ефективного аналізу кон'юнктури фондового ринку слід використовувати багатогранну класифікацію індексів, яка б відображала зміст і функціональне призначення індикаторів, методики їх розрахунку тощо. Такий підхід систематизує та поглиблює знання про фондові індекси, що слугуватиме корисним і зручним інструментом практичного їх застосування та задовольнить потреби інвесторів (табл. 1).

Таблиця 1

Багатокритеріальна класифікація фондових індексів

Ознака	Індекси
За рівнем розвитку фондового ринку	Індекси країн із розвинутим фондовим ринком (так звані Developed markets)
	Індекси країн із фондовим ринком, що розвивається (так звані Emerging markets)
	Індекси країн із граничним фондовим ринком (так звані Frontier markets)
За складом сукупності аналізованих суб'єктів та поставлених завдань	Глобальні фондові індекси
	Національні фондові індекси
	Секторні фондові індекси
	Субсекторні (галузеві) фондові індекси
	Фондові індекси найбільш ліквідних підприємств
За статистичною базою	Фондові індекси окремого емітента
	Біржові індекси
За номенклатурою цінних паперів у списку індексу	Індекси позабіржового фондового ринку
	Фондові індекси акцій
За методом розрахунку	Фондові індекси облігацій
	Базисні фондові індекси
За методом усереднення	Ланцюгові фондові індекси
	Фондові індекси на базі середньоарифметичної простої (невважені)
	Фондові індекси на базі середньгеометричної (комполітні)
	Фондові індекси на базі середньоарифметичної зваженої
За видом зважування	Фондові індекси на базі середньгеометричної зваженої
	Індекси з ціновим зважуванням (цінові)
	Фондові індекси з ринковим зважуванням (капіталізаційні)
За базовим значенням	Фондові індекси з рівним зважуванням
	Фондові індекси з базовим значенням 10 пунктів
	Фондові індекси з базовим значенням 50 пунктів
	Фондові індекси з базовим значенням 100 пунктів
За валютою ведення	Фондові індекси з базовим значенням 1000 пунктів
	Фондові індекси, розраховані в національній валюті
	Фондові індекси, розраховані в іноземній валюті
	Фондові індекси, розраховані в національній і іноземній валютах

Першою класифікаційною ознакою є рівень розвитку ринку цінних паперів та його місце і значення в національній економіці.

MSCI розробила класифікацію фінансових ринків, яка являє собою ключовий фактор у процесі побудови глобальних та національ-

них фондових індексів. Підхід, який використовується MSCI, базується на поглядах і практиці міжнародного інвестиційного спів-

товариства на баланс між економічним розвитком країни та ефективністю інвестиційного механізму фондового ринку (табл. 2) [13].

Таблиця 2

Класифікація фондових ринків світу за рівнем розвитку й ефективності згідно з MSCI

Критерій класифікації	Граничні ринки (Frontier)	Ринки, які розвиваються (Emerging)	Розвинуті ринки (Developed)
Економічний розвиток країни			
Стабільність (стійкість) економічного розвитку	Вимога не висувається	Вимога не висувається	Рівень ВВП на душу населення за три роки поспіль 25% ВВП
Капіталосмність та рівень ліквідності ринку			
Вартість компаній (повна капіталізація), млн дол.	516	1032	2065
Ринкова капіталізація цінних паперів, які обертаються, млн дол.	37	516	1032
Ліквідність цінних паперів, %	2,5	15	20
Відкритість ринку			
Відкритість для нерезидентів	Деякі ринки відкриті	Переважає більшість ринків відкриті	Високий рівень відкритості
Відплив/приплив капіталу	Низький рівень	Переважає більшість ринків мають відлагоджений механізм	Високий рівень
Ефективність ринкових операцій	Низький	Середня	Висока
Стабільність інституціональної структури	Низька	Низька	Висока

До розвинутих фондових ринків (Developed markets) відносять ринки США, Канади, Австрії, Бельгії, Фінляндії, Франції, Данії, Німеччини, Греції, Ірландії, Ізраїлю, Італії, Нідерландів, Норвегії, Португалії, Іспанії, Швеції, Швейцарії, Великої Британії, Австралії, Гонконгу, Японії, Нової Зеландії та Сінгапуру, які забезпечують близько 90% загального обсягу ринку акцій [12].

Для сектору розвинутих ринків розраховується індекс MSCI World.

Зазначені країни характеризуються привабливим інвестиційним кліматом та високою ліквідністю фінансових активів, а фондовий ринок є головною структуроутворюючою ланкою фінансової системи, що зумовлює актуальність і широке застосування фондових індексів.

До фондових ринків, що розвиваються (Emerging markets), належать ринки Бразилії,

Чилі, Колумбії, Мексики, Перу, Чеської Республіки, Єгипту, Угорщини, Марокко, Польщі, Росії, Південної Америки, Туреччини, Китаю, Індії, Індонезії, Кореї, Малайзії, Філіппін, Тайваню та Таїланду [12]. Країни, що розвиваються, характеризуються значно меншим, ніж розвинуті, але постійним зростанням ВВП на душу населення, демонструють відносну політичну й економічну стабільність, мають конвертовану валюту (чи інші можливості для репатріації прибутку), створюють можливості для вкладання іноземного капіталу у свою економіку. Для сектору Emerging markets розраховується індекс MSCI Emerging Markets на базі більше 800 цінних паперів 21 ринку, який становить приблизно 13% +1 світової ринкової капіталізації [13].

До фондових ринків, які є граничними (Frontier markets), належать ринки України,

Кенії, Нігерії, Тунісу, Зімбабве, Аргентини, Колумбії, Пакистану, Кіпру, Литви, Словацької Республіки, Словенії, Йорданії, Кувейту, Лівану, Оману, Катару, Об'єднаних Арабських Еміратів, Ямайки, Тринідаду, Тобаго, Боснії Герцеговини, Болгарії, Хорватії, Естонії, Казахстану, Румунії, Сербії, Ботсвани, Маврикії, Нігерії, Зімбабве, Бахрейну, Оману, Саудівської Аравії, Палестини, Бангладеш, Шри-Ланки, В'єтнаму [12].

Доцільно зазначити, що рейтингове агентство Standard&Poog's поділяє фондові ринки країн, що розвиваються, на основні (core) і граничні (frontier). Під останньою категорією розуміють ринки маленькі й неліквідні, які є непридатними для ефективного інвестування. У свою чергу, граничні ринки поділяються на великі та малі. До великих граничних ринків відносять ринки, капіталізація яких становить 50% від мінімальної вимоги капіталізації світового ринку капіталу; до малих – 25% від мінімальної вимоги капіталізації світового

ринку. Україна належить до малих граничних ринків [14].

Для оцінки ділової активності граничних фондових ринків International Finance Corporation розробила систему індексів MSCI Frontier Markets Indices, яка включає 25 країн, з 1998 р. включено і Україну. Індекс відображає близько 98% інвестиційного капіталу країн Frontier Markets, які формують категорію малих граничних ринків. Розрахунки індексу ґрунтуються на результатах торгівлі в ПАТ «Фондова біржа ПФТС» та Української біржі за таким класом цінних паперів, як звичайні та привілейовані акції, АДР, ГДР [15].

Така подія значно підвищила інвестиційний рейтинг України та певною мірою сприяє зростанню залучення іноземного капіталу на вітчизняний ринок цінних паперів.

Необхідно акцентувати увагу на тому, що значна частка у світовій капіталізації фондового ринку припадає на США. Так, за останні двадцять років показник коливався від 50 до 31% (рис. 3).

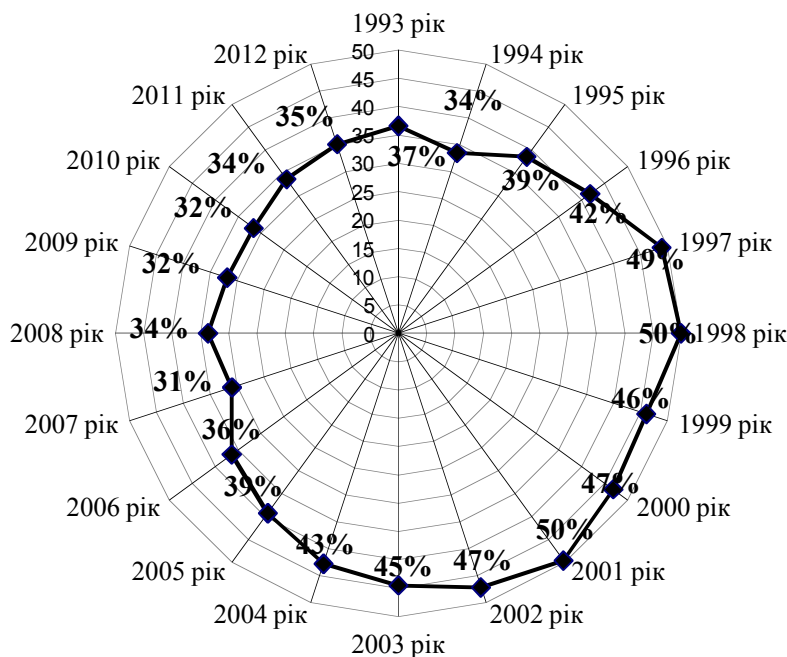

Рис. 3. Питома вага фондового ринку США в капіталізації світового фондового ринку, % [8]

Разом з тим питома вага капіталізації ринку цінних паперів США має динаміку до зменшення, що відбувається здебільшого за рахунок зниження цін на акції, оскільки кількість акціонерних товариств, які мають офі-

ційне котирування на фондових біржах (а капіталізація розраховується тільки за цими показниками), майже не змінилася.

Наступним критерієм класифікації фондових індексів є склад сукупності досліджу-

ваних суб'єктів. Глобалізація міжнародної фінансової системи та збільшення питомої ваги іноземних цінних паперів у портфелях великих інвесторів зумовили потребу в складанні індексів, які б відображали стан фондового ринку за межами національних кордонів, загальну динаміку ринку. Лідером у подібних міжнародних аналітичних дослідженнях є Morgan Stanley Capital International, що розраховує індикатори MSCI, такі як індекс

MSCI World та MSCI EAFE Index, що зображують кон'юнктуру всього світового ринку акцій та окремих його складових – Північної Америки, Європи, Далекого Сходу [18].

Так, за останні 12 років динаміка індексу MSCI EAFE свідчить про спадну тенденцію розвитку світового ринку капіталів, що безумовно впливає та визначає напрям руху національних ринків цінних паперів (рис. 4).

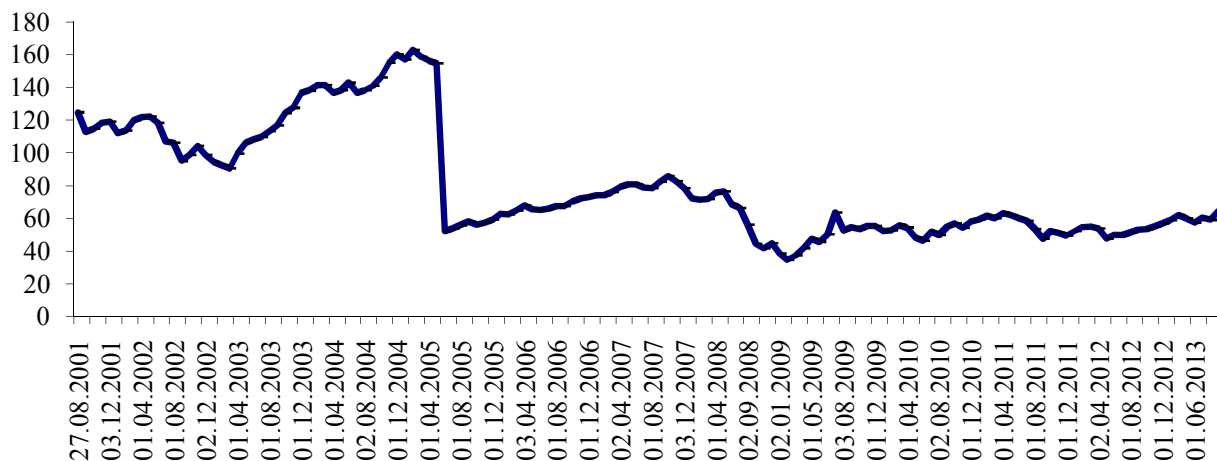

Рис. 4. Динаміка глобального індексу MSCI EAFE за 2001-2013 рр. за ціною закриття [17]

До глобальних індексів відносять BBC Global 30, який об'єднує три центри світової економіки – Європу, Азію та Північну Америку. Фондовий індекс розраховується за акціями 30 країн 10 галузей промисловості, для BBC на FTSE – у фунтах стерлінгів [10].

S&P Global 1200 – глобальний індекс акцій, який охоплює 29 країн за 10 секторами економіки, а капіталізація акцій, які становлять його вибірку, складає близько 70% світової ринкової капіталізації. Підприємства, які входять у розрахункову базу індексу, мають активи більше 1 трлн дол. [15].

Фондові індекси, які є індикаторами стану економіки (загальних характеристик макроекономічної ситуації та інвестиційного клімату) в межах конкретної країни, належать до категорії національних фондових індексів. Такі показники не відстежують незначні коливання кон'юнктури ринку, а дають загальну картину тенденцій національного фондового ринку. Характерною рисою індексів даного виду є те, що вони базуються

на широкій вибірці, яка дає можливість виділити галузеві складники індикатора, а чинники впливу на значення індексу виявляються за допомогою фундаментального аналізу ринку. До таких індексів належать: Standard and Poor's 500, Nikkei-225, Dow Jones, FT- Actuaries All Share Index, Composite DAX, SBF-250, Інтегральний індекс фондового ринку України та інші.

Секторні індекси відображають стан певного внутрішнього ринку, наприклад ринку акцій, які котируються на певній біржі.

Велике значення для оптимізації інвестиційної стратегії учасниками фондового ринку в рамках його поточних тенденцій мають галузеві індекси, які відображають зміну курсу акцій підприємств певної галузі. Так, компанія Доу-Джонс регулярно розраховує ряд таких індикаторів і відзначає, як змінюється середній курс акцій певної галузі, а саме: промисловий DJIA (до розрахункової бази включено курси акцій 30 промислових корпорацій), транспортний (акції 20 заліз-

ничних, авіа- та автотранспортних корпорацій) і комунальний (показує динаміку цін акцій 15 компаній, що займаються газо- та електропостачанням) [10].

Фондові індекси, які відображають динаміку вартості акцій окремого підприємства певної галузі, водночас демонструють загальну динаміку розвитку цього підприємства. Як правило, такі індикатори широко застосовуються портфельними інвесторами, які мають наміри вкладати грошові ресурси диверсифіковано.

Важливе значення мають також індекси блакитних фішок, що являють собою показники змін цін на акції невеликої кількості найбільших компаній, обсяг торгівлі цінними паперами яких має високу питому вагу на ринку. Так, до цієї категорії можна віднести індекс ПАТ «ФБ ПФТС» в Україні, який за своїм змістом та функціональним призначенням є секторним фондовим індексом, а також індикатором динаміки національних акцій категорії «блакитні фішки».

Важливим критерієм вираження різновиду фондових індексів є статистична база. Для розрахунку індексу як статистичної бази використовують результати торгівлі на фондовій біржі чи на торгах позабіржового інституту ринку цінних паперів. Залежно від цього доцільно виділити біржові індекси та індекси позабіржового фондового ринку.

Міжнародна фондова практика свідчить про застосування разом з індексами, які відображають тенденції ринку акцій, індексів, які розраховуються за курсами облігацій. Облігаційні індекси значно менш доступні та поширені, ніж індекси ринку акцій, оскільки існує тісна кореляція між зміною відсоткових ставок на грошовому ринку і цін на облігації. Однак для порівняння різних ринків за їх сегментами (видами облігацій) і валютами розраховуються і публікуються індекси загальної доходності облігацій, які включають і накопичений відсоток. Мета створення подібних індикаторів практично не відрізняється від завдань, для вирішення яких розробляються індекси акцій. Облігаційні індекси з'явилися порівняно недавно.

Фондові індекси облігацій, що розраховуються для аналізу національних ринків, підтримуються, як правило, такими найбільшими інвестиційними банками, як JP Morgan, Goldman Sachs Merrill Lynch, Salomon

Brothers, Morgan Stanley, або найбільшими аналітичними агентствами Dow Jones Corp, або біржами (Deutsche Borse AG).

За методикою розрахунку фондові індекси поділяються на базисні – якщо порівняння цін відбувається від певного початкового моменту часу, а базове значення індексу – це його величина в період, що приймається за початок розрахунку, та ланцюгові – якщо в індексі порівнюється поточний момент із попереднім. На практиці найчастіше використовують базисні фондові індекси.

Незважаючи на різноманітність фондових індикаторів, основу їх розрахунків становлять чотири принципових методи: середньої арифметичної простої; середньої геометричної простої; середньої арифметичної зваженої; середньої геометричної зваженої.

Вирізняють три підходи, що базуються на показниках ваги, покладених в основу різних фондових індексів. Основою першого є рівень капіталізації акцій, другого – рівень цін на акції, третього – принцип рівномірного розподілу коштів за видами акцій. При використанні першого підходу слід урахувати, що акції висококапіталізованих компаній найбільшою мірою впливають на динаміку індексу. Унаслідок цього недовраховання вагомості таких компаній зумовлює істотні відхилення доходності. Це стосується і другого підходу – найбільшу вагу тут мають дорогі акції. І, зрештою, за третім підходом усе навпаки – найдешевші акції мають більший потенціал для впливу на зростання індексу.

Більшість індексів на західних фондових ринках є капіталізаційними.

Усім індексам, крім індексів із ціновим зваженням, притаманна така характеристика, як базове значення індексу. Індекси формуються таким чином, щоб на момент історичного початку розрахунку індексу (базова дата) його значення прирівнювалося будь-якому зручному числу (базовому значенню): 10, 100, 1000 і т.д.

Залежно від цінних паперів, які складають вибірку фондового індексу, та мети індикатора його значення може виражатися в національній чи іноземній валюті.

На сьогодні за кількістю фондових індексів Україна не відстає від інших країн світу (табл. 3).

Основні характеристики провідних індексів фондового ринку України
станом на 2012 р.

Показник	Розробник	Розмір списку індексу	Обмеження щодо пито-мої ваги, %	Початкове значення індексу	Валюта розрахунку
ПФТС-індекс	ПАТ «Фондова біржа ПФТС»	20	15	100	Долар США, євро, гривня
Індекс UX	ПАТ «Українська біржа»	10	20	500	Гривня
Індекс ІННЕКС	ПРАТ «ФБ «ІННЕКС»	6	-	100	Гривня та валютний еквівалент
Індекс ССФБ	ПАТ «ССФБ»	8	25	100	Гривня та валютний еквівалент
Індекс УМФБ	ПАТ «УМФБ»	9	30	1000	Гривня та валютний еквівалент
Індекс ПФБ	ПРАТ «ПФБ»	10	17	1000	Гривня та валютний еквівалент
Індекс КР-Dragon	Dragon Capital	20	15	1000	Гривня, польський злотий, англійський фунт стерлінгів, долар США
WIG-Ukraine	Варшавська фондова біржа	11	10	1000	Польський злотий

Функціонування системи фондових індексів як індикаторів ринку в Україні свідчить про вузьку сферу застосування та необхідність розширення практичного їх використання. Так, індикатори не служать інструментом прогнозування та засобом спекулятивної гри на ринку, що пов'язано перш за все зі специфікою розвитку вітчизняного ринку цінних паперів. На сьогодні в країні вже створені передумови для того, щоб такий інструментарій був затребуваний. Індекс має відображати поточну ситуацію на ринку і відслідковувати коливання кон'юнктури та настроїв учасників. У такому випадку потрібний індекс, зосереджений на суттєвих тенденціях динаміки пропорцій попиту і пропозиції. Такий індекс неодмінно має базуватися на тому, що поточні котирування конкретних операторів уже враховують усі реальні зміни і цінові очікування учасників, тобто на класичному підході технічного аналізу. Фондовий індекс певною мірою сприятиме прозорості вітчизняного фондового ринку та оптимізації інвестиційної стратегії учасниками ринку в рамках його поточних тенденцій.

Висновки. На онові особливостей формування та застосування фондових індексів

визначено та уточнено систему функцій індексів: діагностично-аналітичну, індикативну, спекулятивну, інструментотворюючу та прогностичну, що найбільш повно відображає їх зміст.

Розроблено багатокритеріальну класифікацію фондових індексів за такими критеріями: рівень розвитку фондового ринку; склад сукупності досліджуваних суб'єктів і поставлених завдань на індекс; статистична база; номенклатура цінних паперів списку індексу; метод розрахунку; метод усереднення; вид зважування; базове значення індексу; валюта ведення, яка найбільш повно відбиває методики формування і функціональні особливості індексів. Запропонована класифікація фондових індексів відображає всі особливості побудови та функціонального призначення індикаторів, систематизує знання про них.

Вивчення різних видів індикаторів і представлення широкої їх класифікації за запропонованими критеріями створюють можливість формування теоретичної основи для вдосконалення методології розробки і застосування фондових індексів в Україні.

Література

1. Боровкова В.А. Рынок ценных бумаг / В.А. Боровкова. – СПб.: Питер, 2006. – 320 с.
2. Бахрушин В.С. Аналіз динаміки фондових індексів України / В.С. Бахрушин, С.В. Петрова // Вісник Київського національного університету технологій та дизайну. – 2008. – № 2. – С. 166-170.
3. Буртняк И.В. Моделирование динамики индекса ПФТС / И.В. Буртняк, А.П. Малицкая // Бизнес Информ. – 2010. – № 1. – С. 60-65.
4. Долінський Л.Б. Динаміка українських фондових індексів: залежність від кон'юнктури біржових ринків світу / Л.Б. Долінський, К.С. Ніколаєнко // Цінні папери України. – 2012. – № 7 (704). – С. 28-29.
5. Ляшенко С.В. Оцінка якості українських фондових індексів / С.В. Ляшенко // Економічний вісник Донбасу. – 2009. – № 1. – С. 100-108.
6. Ляшенко С.В. Інституційна складова привабливості фінансового ринку України / С.В. Ляшенко // Вісник економічної науки України. – 2012. – № 2. – С. 91-94.
7. Офіційний сайт ПАТ «ФБ «ПФТС» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.pfts.com/>.
8. Офіційний сайт Світового банку [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.worldbank.org>.
9. Павлов К.В. Методические основы создания фондовых индексов и их использование в процессе прогнозирования экономики / К.В. Павлов, В.И. Ляшенко, С.В. Ляшенко // Финансовая аналитика. Проблемы и решения. – 2011. – 18 (60). – С. 19-28.
10. BBC Global 30, calculated by FTSE [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://news.bbc.co.uk/2/hi/business/market_data/global_30/default.stm.
11. Berry A. An Overview of Stock Market Indices [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://voices.yahoo.com/an-overview-stock-market-indices-436089.html?cat=3>.
12. MSCI Country and Regional Indices [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.msci.com>.
13. MSCI Global Investable Market Indices Methodology. Index Construction Objectives, Guiding Principles and Methodology for the MSCI Global Investable Market. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.msci.com/eqb/methodology/method_docs/MSCI_Aug13_GIMIMethod.pdf.
14. MSCI Global Market Accessibility Review [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.msci.com/resources/products/indices/global_equity_indices/gimi/stdindex/MSCI_Market_Classification_Framework.pdf.
15. S&P Global 1200. Methodology [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.standardandpoors.com/servlet/BlobServer?blobheadername3=MDTType&blobcol=urldata&blobtable=MungoBlobs&blobheadervalue2=inline%3B+filename%3Dmethodology-sp-global-1200.pdf&blobheadername2=Content-Disposition&blobheadervalue1=application%2Fpdf&blobkey=id&blobheadername1=content-type&blobwhere=1244139250125&blobheadervalue3=UTF-8>.
16. The Importance of Stock Market Indexes [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.mistakesintrading.com/wiki-stocks/importance-of-stock-market-indexes.php>
17. Yahoo finance [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://finance.yahoo.com>.
18. World stock exchanges [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.world-stock-exchanges.net>.

Надійшла до редакції 20.10.2013 р.